הרב משה גנץ

# ערוב תבשילין בקבוץ

א) חל יום טוב להיות בערב שבת — אסרו חכמים לבשל מיום טוב לצורך שבת. והתירו איסור זה אם ייחד תבשיל לצורך שבת לפני יום טוב, והוא הנקרא "ערוב תבשילין". שני טעמים ניתנו לתקנה זו:

(1) כדי שיברור מנה יפה לשבת ולא יזלזל בהכנות לשבת בגלל טרדתו בעניני יום טוב.

(2) כדי שיזכור שאסור לבשל מיום טוב לחול — שהרי גם לצורך שבת לא התירו אלא על ידי ערוב תבשילין (ביצה ט"ו:).

את תבשיל הערוב משאירים לאכילה בשבת.

ב) ערוב אחד מועיל לרבים, ומצוה על גדול־העיר לערב עבור כל בני עירו שלא יכלו לערב לעצמם. כל המערב לאחרים, צריך להקנות להם חלק בתבשיל הערוב.

ג) צוו חכמים שלא יסמוך אדם על ערובו של גדול העיר, אלא כל אחד יערב לעצמו. הסומך לכתחילה על ערוב גדול־העיר, אין ערוב גדול־העיר עולה לו. וטעמם — כדי שיזכור כל אחד את מה שהערוב בא להזכיר. רק השוכח או האנוס או מי שאבד ערובו סומכים על ערובו של גדול העיר.

ד) אף על פי שכל אדם חייב לערב לעצמו — בני ביתו של אדם הסמוכים על שלחנו, יוצאים ידי חובתם בערובו ואינם צריכים לערב לעצמם. ולא זו בלבד, אלא אף אין בעל הבית צריך להקנות להם חלק בערובו (אף על פי שהם אינם שותפים במזון של בעל הבית אלא אוכלים משלו בלבד). טעם הדבר הוא, שמכיון שהם אוכלים מתבשילי בעל הבית, נחשב הערוב כהכנה לשבת גם עבורם ("מחצית השקל", תקכ"ז ס"ק י"א).

ה) הלכה זו אמורה גם לגבי הסמוכים על שלחנו שאינם בני ביתו, כגון שכיר, אורח וכד' (ראה "ביאור הלכה" שם, ד"ה "מי"), ואין צריך לומר שהוא הדין גם לגבי אנשים שהם שותפים ממש במאכלים (ראה "חיי אדם", ק"ב ז').

ו) נמצא, איפוא, שבקבוץ יוצאים כל החברים ידי חובתם בערוב תבשילין אחד, אשר יונח על ידי חבר אחד עבור כולם. וגם תושבים אחרים בקבוץ, שאינם שותפים, כגון עובדים שכירים, אנשי נח"ל ואולפן, מתנדבים וכדו', מכיון שהם

סמוכים על שולחנם של חברי הקבוץ, יוצאים בערובו של הקבוץ, ואין צריך להקנות להם.

ז) חבר קבוץ, הרוצה להניח ערוב תבשילין בביתו, כדי שהילדים ובני הבית יזכרו דין ערוב תבשילין, יניח את הערוב בלא ברכה ויאמר רק את הנוסח "בהדין ערובא וכו'". (וכתב "אשל אברהם", שלא תקנו בערוב תבשילין דין מהדרין — כמו בחנוכה — מפני שאין כאן פרסומי ניסא).

ונאמר לי שכך פסק מו"ר הרה"ג רש"ז אויערבך שליט"א*.

דין זה נאמר גם לגבי חברי קבוץ האוכלים בבתיהם ולא בחדר האכילה.

ח) תושבי חו"ל המתארחים בקבוץ, ועושים יג"ט שני של גלויות ביום שישי, חייבים להניח ערוב תבשילין בערב יו"ט, כדי שיוכלו להדליק ביו"ט שני, נרות שבת.

ט) אורחים הנמצאים בבית הארחה אשר בקבוץ, אינם יוצאים בערובו של הקבוץ, מכיון שאינם נטפלים לשלחנו של הקבוץ אלא לשלחן של בית ההארחה, ובו מבשלים בנפרד. לכן צריכים האורחים להניח ערוב נפרד, כדי שיוכלו להדליק ביום טוב נרות לכבוד שבת. מאידך, עובדי בית ההארחה — אלה השייכים לקבוץ, סומכים על הערוב של הקבוץ ורשאים לבשל בבית ההארחה לצורך שבת, ואינם צריכים להניח ערוב נפרד, ואלה הבאים מבחוץ ואינם שייכים לקבוץ, חייבים להניח עירוב תבשילין בנפרד, כדי שיוכלו לבשל בבית ההארחה.

* וכן הורה הגר"ש ואזנר שליט"א לרב מאיר שלזינגר שליט"א. — הערת העורך.